De ave phoenice (Latin)

Lactantius (c. AD 250–325)

SermonIndex.net / Church Fathers

De Ave Phoenice

Lactanti Qvae Fervntvr Carmina — Lactanti Carmen De Ave Phoenice
Est locus in primo felix oriente remotus,
Qua patet aeterni maxima porta poli,
Nec tamen aestiuos hiemisue propinquus ad ortus,
Sed qua sol uerno fundit ab axe diem.
Illic planities tractus diffundit apertos,
Nec tumulus crescit nec caua uallis hiat,
Sed nostros montes, quorum iuga celsa putantur,
Per bis sex ulnas eminet ille locus.

Hic Solis nemus est et consitus arbore multa
Lucus, perpetuae frondis honore uirens.
Cum Phaethonteis flagrasset ab ignibus axis,
Ille locus flammis inuiolatus erat,
Et cum diluuium mersisset fluctibus orbem,
Deucalioneas exsuperauit aquas.
Non huc exsangues morbi, non aegra senectus.
Nec mors crudelis nec metus asper adest,

Nec scelus infandum nec opum uesana cupido
Aut ira aut ardens caedis amore furor:
Luctus acerbus abest et egestas obsita pannis
Et curae insomnes et uiolenta fames.
Non ibi tempestas nec uis furit horrida uenti
Nec gelido terram rore pruina tegit.
Nulla super campos tendit sua uellera nubes,
Nec cadit ex alto turbidus umor aquae.

Sed fons in medio <est>, quem uiuum nomine dicunt,
Perspicuus, lenis, dulcibus uber aquis,
Qui semel erumpens per singula tempora mensum
Duodecies undis inrigat omne nemus.
Hic genus arboreum procero stipite surgens

Non lapsura solo mitia poma gerit.
Hoc nemus, hos lucos auis incolit unica Phoenix,
Unica, sed uiuit morte refecta sua.

Paret et obsequitur Phoebo memoranda satelles:
Hoc natura parens munus habere dedit.
Lutea cum primum surgens Aurora rubescit,
Cum primum rosea sidera luce fugat,
Ter quater illa pias inmergit corpus in undas,
Ter quater e uiuo gurgite libat aquam.
Tollitur ac summo considit in arboris altae
Vertice, quae totum despicit una nemus,

Et conuersa nouos Phoebi nascentis ad ortus
Expectat radios et iubar exoriens.
Atque ubi Sol pepulit fulgentis limina portae
Et primi emicuit luminis aura leuis.
Incipit illa sacri modulamina fundere cantus
Et mira lucem uoce ciere nouam,
Quam nec aedoniae uoces nec tibia possit
Musica Cirrhaeis adsimulare modis,

Sed neque olor moriens imitari posse putetur
Nec Cylleneae fila canora lyrae.
Postquam Phoebus equos in aperta effudit Olympi
Atque orbem totum protulit usque means,
Illa ter alarum repetito uerbere plaudit
Igniferumque caput ter uenerata silet.
Atque eadem celeres etiam discriminat horas
Innarrabilibus nocte dieque sonis,

Antistes luci nemorumque uerenda sacerdos
Et sola arcanis conscia, Phoebe, tuis.
Quae postquam uitae iam mille peregerit annos
Ac se reddiderint tempora longa grauem,
Ut reparet lapsum spatiis uergentibus aeuum,
Adsuetum nemoris dulce cubile fugit.
Cumque renascendi studio loca sancta reliquit,
Tunc petit hunc orbem, mors ubi regna tenet.

Dirigit in Syriam celeres longaeua uolatus,
Phoenices nomen cui dedit ipsa uetus,
Secretosque petit deserta per auia lucos,
Sicubi per saltus silua remota latet.

Tum legit aerio sublimem uertice palmam,
Quae Graium phoenix ex aue nomen habet,
In quam nulla nocens animans prorepere possit.
Lubricus aut serpens aut auis ulla rapax.

Tum uentos claudit pendentibus Aeolus antris.
Ne uiolent flabris aera purpureum
Neu concreta noto nubes per inania caeli
Submoueat radios solis et obsit aui.
Construit inde sibi seu nidum siue sepulchrum:
Nam perit, ut uiuat, se tamen ipsa creat.
Colligit hinc sucos et odores diuite silua.
Quos legit Assyrius, quos opulentus Arabs.

Quos aut Pygmeae gentes aut India carpit
Aut molli generat terra Sabaea sinu.
Cinnamon hinc auramque procul spirantis amomi
Congerit et mixto balsama cum folio:
Non casiae mitis nec olentis uimen acanthi
Nec turis lacrimae guttaque pinguis abest.
His addit teneras nardi pubentis aristas
Et sociam myrrae uim, panacea, tuam.

.Protinus instructo corpus mutabile nido
Vitalique toro membra uieta locat.
Ore dehinc sucos membris circumque supraque
Inicit exsequiis inmoritura suis.
Tunc inter uarios animam commendat odores,
Depositi tanti nec timet illa fidem.
Interea corpus genitali morte peremptum
Aestuat et flammam parturit ipse calor,

Aetherioque procul de lumine concipit ignem:
Flagrat et ambustum soluitur in cineres.
Quos uelut in massam cineres natura coactos
Conflat, et effectum seminis instar habet.
Hinc animal primum sine membris fertur oriri,
Sed fertur uermi lacteus esse color.
Crescit, at emenso sopitur tempore certo
Seque oui teretis colligit in speciem.

Ac uelut agrestes, cum filo ad saxa tenentur,
Mutari tineae papilione solent,
Inde reformatur qualis fuit ante figura,

Et Phoenix ruptis pullulat exuuiis.
Non illi cibus est nostro concessus in orbe
Nec cuiquam inplumem pascere cura subest.
Ambrosios libat caelesti nectare rores,
Stellifero tenues qui cecidere polo.

Hos legit, his alitur mediis in odoribus ales,
Donec maturam proferat effigiem.
Ast ubi primaeua coepit florere iuuenta,
Euolat ad patrias iam reditura domus.
Ante tamen proprio quidquid de corpore restat
Ossaque uel cineres exuuiasque suas
Unguine balsameo myrraque et ture soluto
Condit et in formam conglobat ore pio.

Quam pedibus gestans contendit Solis ad urbem
Inque ara residens promit in aede sacra.
Mirandam sese praestat praebetque uerendam:
Tantus aui decor est, tantus abundat honor.
Principio color est, quali est sub sidere Cancri
Mitia quod corium punica grana tegit,
Qualis inest foliis quae fert agreste papauer,
Cum pandit uestes Flora rubente solo.

Hoc humeri pectusque decens uelamine fulget,
Hoc caput, hoc ceruix summaque terga nitent.
Caudaque porrigitur fuluo distincta metallo,
In cuius maculis purpura mixta rubet.
Alarum pennas insignit desuper iris,
Pingere ceu nubem desuper acta solet.
Albicat insignis mixto uiridante zmaragdo
Et puro cornu gemmea cuspis hiat.

Ingentes oculi, credas geminos hyacinthos,
Quorum de medio lucida flamma micat.
Aptata est rutilo capiti radiata corona
Phoebei referens uerticis alta decus.
Crura tegunt squamae fuluo distincta metallo,
Ast ungues roseo tinguit honore color.
Effigies inter pauonis mixta figuram
Cernitur et pictam Phasidis inter auem.

Magnitiem terris Arabum quae gignitur ales
Vix aequare potest, seu fera seu sit auis.

Non tamen est tarda ut uolucres quae corpore magno
Incessus pigros per graue pondus habent,
Sed leuis ac uelox, regali plena decore:
Talis in aspectu se tenet usque hominum.
Huc uenit Aegyptus tanti ad miracula uisus
Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Protinus exculpunt sacrato in marmore formam
Et titulo signant remque diemque nouo.
Contrahit in coetum sese genus omne uolantum
Nec praedae memor est ulla nec ulla metus.
Alituum stipata choro uolat illa per altum
Turbaque prosequitur munere laeta pio.
Sed postquam puri peruenit ad aetheris auras,
Mox redit: illa suis conditur inde locis.

At fortunatae sortis finisque uolucrem,
Cui de se nasci praestitit ipse deus!
Femina <seu sexu) seu mas est siue neutrum,
Felix, quae Veneris foedera nulla colit.
Mors illi Venus est, sola est in morte uoluptas:
Ut possit nasci, appetit ante mori.
Ipsa sibi proles, suus est pater et suus heres,
Nutrix ipsa sui, semper alumna sibi.

Ipsa quidem, sed non (eadem est,) eademque nec ipsa est,
Aeternam uitam mortis adepta bono.

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of ***L. Caeli Firmiani Lactanti Opera omnia*** edited by Samuel Brandt; Georg Laubmann (Vienna, Austria, Österreichische Akademie der Wissenschaften (ÖAW): 1897) Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum 27), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.